

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 30. 05. 2017

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

Dobrý deň, vítam vás na dnešnej tlačovej konferencii k Správe o finančnej stabilite k máju 2017, ktorú vám predstavia člen Bankovej rady Národnej banky Slovenska a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom, pán Vladimír Dvořáček, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni, pán Marek Ličák, a pán Štefan Rychtárik z rovnakého odboru. Nech sa páči, pán výkonný riaditeľ, máte slovo.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ďakujem pekne, vážené dámy, vážení páni, dovoľte, aby som na úvod skonštatoval, že dnes sa nám podarilo prerokovať aj schváliť na Bankovej rade Správu o finančnej stabilite, takže je to úplne čerstvý materiál, ktorý ešte pred chvíľou bol len v polohe návrhu, chcem tiež zdôrazniť niekoľko nových skutočností okolo správy. Správa má novú štruktúru, snažíme sa, aby správa bola čitateľnejšia, aby bola adresnejšia, aby niektoré nosné myšlienky boli jasnejšie formulované, a pri tej príležitosti sme si dovolili pripraviť aj pre vás takýto grafický, podľa môjho názoru celkom pútavý materiál dvojstranový, kde sú zhrnuté tie hlavné správy, ktoré chceme komunikovať smerom k odbornej verejnosti a k bankám. Prejdem k samotnej správe a k tým samotným hlavným myšlienkam, ktoré Správa obsahuje; to, čo správa hodnotí na úvod, je vždy externé prostredie, jednak globálne, ale hlavne slovenskú ekonomiku, v správe konštatujeme, že slovenská ekonomika pokračovala v stabilnom raste. Tento stabilný rast sa premietol do vývoja na trhu práce, rástli nám reálne mzdy a zamestnanosť, pozorujeme silnejúci zahraničný dopyt, ako aj domáci dopyt, ktorý je posilnený spotrebou domácností na posadí pozitívneho sentimentu na trhu práce. Zlepšovala sa situácia ako sektora podnikov, tak aj domácností a rástla ich schopnosť splácať svoje záväzky. Toto však viedlo aj k tendencii, ktorá sa prejavovala vo väčšej miere zadlžovania ako domácností, tak aj podnikov. Dovoľte, aby som teraz okomentoval tú hlavnú nosnú časť správy, a to sú trendy a riziká, začnem trendmi. Tak, ako sme tu hovorili vlastne už aj naposledy, tento trend nie je nový, je tu viacročný trend veľmi silného nárastu úverov. Najmä úverov domácností a tento nárast úverov dosiahol naozaj historicky najvyššie úrovne v podstate od vzniku Slovenska. Medziročná dynamika úverov domácnostiam dosiahla 14 % a pritom hovoríme o raste tak ako v segmente úverov na bývanie, tak aj v spotrebiteľských úveroch. Nárast v absolútnom vyjadrení sa v priebehu troch rokov zdvojnásobil. Na toto mali vplyv obidve strany, dopyt aj

ponuka, pričom tie hlavné faktory, ktoré sme v správe identifikovali, ktoré tento nárast ovplyvňovali, bol už spomínaný stabilný ekonomický vývoj, ďalej dobrá situácia na trhu práce, ale najmä prostredie nízkych úrokových sadzieb a toho, čo sa nám ako veľmi silný element prejavilo v minulom roku - bola aj silná konkurencia medzi bankami. Tento vývoj vytvoril priestor pre čerpanie aj väčších úverov pre existujúcich klientov, ale takisto sme tu pozorovali aj prílev nových klientov do portfólií bánk. Pokiaľ ide o vývoj v podnikovom sektore, takisto sme tu zaznamenali priaznivý vývoj, úvery podnikom rástli na začiatku roku 2017 na úrovni, ktorá presiahla 8 %. Táto dynamika takisto patrí medzi najvýraznejšie v rámci krajín EÚ. V ďalšej časti sa zmienim o nosných rizikách, ktoré Správa o finančnej stabilite popisuje. Z pohľadu finančnej stability je samozrejme dôležité sledovať aj externé riziká, ale týmto externým rizikám sa nebudem venovať veľmi podrobne, len stručne zhrniem, že išlo jednak o nástup novej americkej administratívy, vývoj v Číne, je to vývoj v niektorých krajinách eurozóny, kde stále ešte nebolo dovŕšené ozdravenie, a takisto je to aj vývoj v niektorých bankových sektoroch v krajinách eurozóny. Zameriam sa však viac na situáciu u nás, a to riziko, ktoré vyplýva zo silného rastu úverov domácností, a predstavuje riziko pre finančnú stabilitu predovšetkým vo forme rastúcej zadlženosti domácností. Toto vytvára tiež ďalšie nerovnováhy. Zadlženosť slovenských domácností pokračovala a dosiahla vysokú úroveň v porovnaní s ostatnými krajinami strednej a východnej Európy. Ilustroval by som to na jednom čísle, od roku 2010 sa podiel dlhu domácností na hrubom domácom produkte zdvojnásobil a dnes presahuje úroveň viac ako 30 %. Dôsledkom tohto vývoja je výrazne vyššia zraniteľnosť domácností v prípade nepriaznivého vývoja v budúcnosti a v prípade Slovenska, slovenských domácností je ešte zosilnená klesajúcou čistou finančnou pozíciou slovenských domácností. To znamená, že slovenské domácnosti majú menej finančných aktív na krytie prípadných problémov v budúcnosti. Ďalším rizikom, ktoré sa nám tu objavuje, a to u spotrebiteľských úverov, je rastúci podiel zlyhaných úverov. Táto miera zlyhaní u spotrebiteľských úverov sa nám objavuje aj napriek mimoriadne priaznivým podmienkam v ekonomike a na trhu práce, preto chceme v ďalšej budúcnosti venovať tomuto zvýšenú pozornosť. Teraz príde rad na to, ako Národná banka reaguje na tento vývoj, ktorý som popísal - dobre viete, že v minulom roku už sme realizovali vydanie opatrenia, ktoré sa týka úverov na bývanie, v súčasnosti pripravujeme aj ďalšie opatrenie, ktoré sa týka spotrebiteľských úverov. Cieľom je zabezpečiť zdravé poskytovanie spotrebiteľských úverov, tzv. zodpovedné úverovanie, to znamená, že domácnosti budú schopné splácať svoje úvery aj v krízových rokoch. Na druhej strane, samozrejme snažíme sa pôsobiť aj na tú druhú stranu, teda na banky, a vytvárať prostredie, v ktorom budú dostatočne odolné. Predovšetkým

hovorím o kapitálovej odolnosti bankového sektora, ktorá by mala slúžiť ako zdroj pre krytie možných budúcich strát v budúcnosti. Od augusta 2017 nadobudne účinnosť nový vankúš, ktorý sme zaviedli, a to tzv. proticyklický kapitálový vankúš vo výške 0,5 %, avšak viaceré ukazovatele v súčasnosti naznačujú, že hodnota tohto vankúša by sa mohla ešte zvýšiť. Ďalším významným rizikom je negatívny vplyv nízkych úrokových sadzieb. Tento vplyv sa prejavuje najmä vo vplyve na ziskovosť bánk. Pokiaľ ide o ziskovosť bánk v minulom roku, konsolidovaná ziskovosť bankového sektora v roku 2016 mierne poklesla, avšak po očistení o jednorazové vplyvy sa jedná o výrazný pokles ziskovosti a to na úrovni približne 15 %. Dôvodom sú klesajúce čisté úrokové výnosy, ktoré tvoria hlavný pilier ziskovosti domácich bánk. Pokiaľ ide o budúci vývoj, pri istej simulácii, ktorú sme si robili, naozaj tu sa nám otvára otázka udržateľnosti obchodných stratégií bánk. Toto riziko je ešte výraznejšie v skupine malých a stredných bánk, ziskovosť je takisto veľmi citlivá aj na vývoj nákladov na zlyhané úvery. V ďalšej časti sa ešte zmienim o odolnosti bankového sektora, napriek tým rizikám, ktoré sme identifikovali a o ktorých som sa zmienil, však konštatuje Správa, že domáci finančný sektor naďalej vykazuje dostatočnú odolnosť. Primeranosť vlastných zdrojov v priebehu roku 2016 mierne vzrástla, a to na úroveň takmer 18 %, táto úroveň sa už dnes však aktuálne nachádza pod priemerom Európskej únie, to, v čom zostávame nadpriemerní, je kvalita kapitálu, pokiaľ ide o kapitál TIER1. Všetky banky disponujú dostatočnou výškou vlastných zdrojov, aj keď sa na ne pozeráme individuálne, na pokrytie kapitálovej požiadavky, aj vrátane kapitálových vankúšov. Napriek tomu z dôvodu postupného nárastu kapitálovej požiadavky aj cez ten proticyklický vankúš napríklad, o ktorom som hovoril, bude nevyhnutné zo strany bánk istým spôsobom manažovať a obmedzovať mieru vyplácania dividend v nasledujúcom období. Odolnosť finančného sektora napriek aj tomu nepriaznivému vývoju na finančných trhoch a reálnej ekonomiky, hovorím teraz o nejakom krízovom scenári, potvrdzujú výsledky makrostresového testovania, ktoré modeluje tento nepriaznivý vývoj na finančných trhoch a v reálnej ekonomike, a aj napriek nejakým negatívnejším očakávaniam v týchto scenároch slovenský bankový sektor potvrdil odolnosť, avšak treba povedať, že sa zvýšila citlivosť finančného sektora na negatívne šoky. Ďakujem za pozornosť.

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

Ďakujem pekne, ja len chcem povedať, že embargo je do skončenia tlačovej konferencie. Nech sa páči, Marek Ličák.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

Ďakujem pekne za slovo, dámy a páni, dovoľte, aby som len doplnil niektoré informácie k tomu, čo už pán Dvořáček povedal, hlavne sa budem snažiť ukázať to na grafoch a na určitých číslach. To, aký bol vývoj vo finančnom sektore v roku 2016 a v prvom kvartáli 2017. Už tradične začíname externým prostredím, ale ako už pán Dvořáček naznačoval, skôr prevládali niektoré pozitívne trendy, to znamená, zlepšovanie ekonomického vývoja, či už na Slovensku alebo v zahraničí, z globálneho hľadiska, ak sa na to pozrieme, zlepšovanie bolo jednak v rozvíjajúcich sa, rozvinutých, ekonomikách, čiže toto sú všetko trendy, ktoré majú veľmi pozitívny dopad na finančnú stabilitu, pretože domácnosti, podniky, ktoré sú hlavnými takými sektormi, ktoré sú v kontakte s finančným sektorom, sú v podstatne lepšej pozícii, tým pádom aj je lepšia pozícia pre finančnú stabilitu. Riziká, ktoré sme spomínali, naďalej sú platné, ale v porovnaní s tou novembrovou správou, ktorú sme predložili v minulom roku, nedošlo k nejakému výraznému zhoršeniu. Naďalej však tvrdíme, že ak má prísť nejaké výraznejšie riziko pre finančnú stabilitu, pravdepodobne to bude prichádzať niekde zo zahraničia. Pretože aj kríza, ktorá bola v roku 2008 – 2009, práve prišla ku nám zo zahraničia. Čiže je veľmi dôležité sledovať externý vývoj a pozeráť sa, akými možnými kanálmi by mohol ovplyvniť finančnú stabilitu na Slovensku. Dobré, a prešiel by som k rastu úverov domácnostiam, už pán Dvořáček naznačoval, že to je taký dominantný trend v našom finančnom sektore, hlavne v bankovom sektore už niekoľko rokov. Úvery domácnostiam rastú historicky najvyššími objemami, hlavne ak si zoberieme absolútne číslo, o koľko medziročne rastú, ak sa na to pozrieme aj v kontexte medzinárodnom, tak vidíme, že rasty sú najvýraznejšie v rámci celej Európskej únie, už sme spomínali, že na to vplývajú jednak ponukové a dopytové faktory - čo to znamená? Dopytové faktory v prvom rade znamenajú, že sa zlepšuje ekonomická situácia, trh práce sa zlepšuje, rastú priemerné mzdy, čiže to všetko prispieva k tomu, že ľudia si berú väčšie úvery. Veľmi dôležitým faktorom je pokles úrokových sadzieb. A práve na tomto grafe to máte možnosť vidieť, že úrokové sadzby, ktoré sa dlhodobo pohybovali niekde nad európskym priemerom, v posledných rokoch výrazne poklesli, a hlavne od marca 2016 sa dostali v podstate na spodnú hranicu rozpätia v rámci eurozóny. Čiže prirodzene je to pre klientov dobré, ale zároveň to má aj nejaký vplyv na to, ako sa banky správajú a ako funguje bankový sektor. Čiže toto boli dominantné faktory, ktoré vplývali na dopyt. Z pohľadu ponuky aj pre banky je dôležité, aby úvery poskytovali, pretože akonáhle vám klesajú úrokové marže, možnosť, ako vykompenzovať tento pokles, je práve cez nárast objemov, čiže ten tlak bol pomerne výrazný. Dobré, rast úverov prirodzene vedie aj k určitým nerovnováham. Už sme spomínali, že taká typická nerovnováha je hlavne

zadlženost' domácností, čiže čím viac sa zadlžujeme, čím viac úverov si berieme, tým stúpajú rôzne ukazovatele, už sme spomínali hlavne ukazovateľ zadlženosti voči HDP, po minulé roky sme boli zvyknutí na to, že dobre, zadlženost' je stále niekde nízka, ale ako máte možnosť vidieť niekde na tom grafe, ten trend je pomerne jednoznačný. Čiže za posledné roky sa nám zadlženost' viac ako zdvojnásobila, už momentálne patríme k najzadlženejším v regióne strednej, východnej Európy a pomaličky sa približujeme k európskemu priemeru. Riziko zadlženia je niekedy tak ťažšie uchopiteľné, pretože čo si človek pod tým predstavuje, hlavne v terajších časoch, pokiaľ máme samé pozitívne trendy, ale prejaví sa to hlavne v zlých časoch, v krízových časoch, pretože je veľký rozdiel, či vstupujete do krízy s úverom, poviem príklad, 50 000 a splátkou 300 EUR a s úverom 100 000 a splátkou 600 EUR. Preto, v čase krízy práve je veľký tlak na zamestnanosť, je veľký tlak na príjmy a vtedy sa podstatne ťažšie klientom zvláda splácanie týchto dlhov. Čiže celková citlivosť domácností je teraz podstatne vyššia, ako to bolo v minulosti - a hlavne kvôli vyššej zadlženosti. Tiež je veľmi dôležité, že v prípade splácania úverov je podstatná informácia o tom, aké máte finančné aktíva, aké rezervy máte vytvorené. To znamená, ak sa porovnáme s európskymi krajinami, tak ten pomer finančných aktív, to znamená kvázi nejakých rezerv, ktoré ľudia majú k dispozícii, a finančných pasív, to znamená, tých úverov, je jeden z najhorších v rámci Európskej únie. To znamená, inými slovami, čo sa týka dlhu, výrazne rastieme, ale vo vzťahu k finančným aktívam, ideme skôr smerom dole a sme na chvoste Európy. S rastom úverov súvisí aj akumulácia nerovnováh na trhu nehnuteľností, už viackrát sme na to upozorňovali, to znamená, čím viac úverov sa poskytuje, tým viac ide na trh nehnuteľností, ceny rastú, čo sa nám v podstate potvrdilo aj v priebehu roku 2016, v roku 2017. Ešte pred rokom rast cien v tomto období bol asi na úrovni 7 – 8 %, teraz hovoríme o 12 %, klesá nám počet bytov, hlavne na sekundárnom trhu, ktoré sú k dispozícii. Čiže to vidíme hlavne tu v Bratislave, ale aj v ostatných častiach Slovenska, čiže ten tlak na rast cien tu existuje. Zároveň sú k dispozícii pomerne lacné a dostupné hypotéky, čiže to všetko nám vytvára akúsi špirálu poskytovania väčších úverov a následne k rastu cien nehnuteľností. Čiže toto je veľmi dôležitá oblasť, aby sme to ďalej monitorovali. Už sme naznačovali, aká bola reakcia Národnej banky Slovenska hlavne voči rastu úverov alebo tým nerovnováham, ktoré sú s tým spojené - na jednej strane sme prijali viaceré opatrenia, či už to bolo odporúčanie v roku 2014, od nového roka platí opatrenie k úverom na bývanie, pán Dvořáček spomínal opatrenie o spotrebiteľských úveroch. Tu by som možno sa len pristavil a vysvetlil, že cieľom týchto opatrení bolo v podstate zastaviť nejaké negatívne trendy. Čiže našim cieľom nebolo sekať trh, ako to možno niekedy bolo interpretované, to znamená, že zrazu nebudú dostupné žiadne úvery, ale skôr nastaviť tie

parametre tak, aby sa ďalej nezhoršovali. A ak sme niekoho sa snažili obmedziť, tak to boli práve najrizikovejší klienti. Čiže následkom alebo výsledkom týchto opatrení je skôr to, aby každý klient, ktorý si berie nový úver, mal nejaký minimálny vankúš. Či už je to vankúš na možný rast úrokových sadzieb, pokles príjmov alebo pokles cien nehnuteľností. Ale naďalej platí, že primárnu zodpovednosť za nastavenie štandardov majú banky. To znamená, my len určujeme nejaké minimálne hranice, aby sme zastavili nejaké nezdravé trendy. Veľmi dôležité opatrenia sa týkajú posilnenia odolnosti. Čo to znamená? No, znamená to, že aj pokiaľ začnú zlyhávať úvery, banky sa s tými stratami musia vyrovnávať. A vyrovnávajú sa práve cez nejaké – cez výšku kapitálu, ktorý majú k dispozícii. Čiže našou snahou je, aby práve v týchto dobrých časoch si banky vytvorili čo najväčšie kapitálové vankúše a pripravili sa na možné straty v budúcnosti. Tu len pripomeniem, že od roku 2014 sme v podstate zvýšili tú minimálnu požiadavku cez kapitálové vankúše z 8 % na úroveň 12 – 13 % v závislosti od toho, aká je veľká banka. Ešte sa možno pristavím pri proticyklickom kapitálovom vankúši, pán Dvořáček už naznačoval to, že od 1. 8. 2017 tá hodnota bude 0,5 %, na našej webovej stránke zverejňujeme viaceré indikátory. Pomerne veľa indikátorov, ktoré majú vplyv na tento vankúš a viaceré indikátory naznačujú výrazné zvýšenie finančného cyklu. To znamená, je pravdepodobné, že ak ďalší kvartál potvrdí tieto údaje, tak je pravdepodobné, že Banková rada bude rozhodovať o ďalšom zvyšovaní tohto vankúša. Ďalej by som prešiel k riziku nízkych úrokových sadzieb, toto nie je nejaká novinka, už v tej Správe v novembri 2016 sme vám ukazovali takú komplexnú analýzu, simuláciu toho, čo sa môže stať, ak sadzby budú dlhodobo nízke, ako môžu banky na tento vývoj reagovať. Teraz sme to zopakovali. Ale zopakovali sme to práve kvôli tomu, že niektoré predpoklady sa zmenili. Zmenili sa hlavne predpoklady o tom, asi ako budú rásť úvery, keďže sa ukázalo, že banky dokázali zvyšovať rast úverov domácnostiam, a zároveň sa ukázalo, že pokles sadzieb bol menej významný, ako sme to videli ešte v priebehu roku 2015 a potom aj v prvom kvartáli 2016. Čiže snažili sme sa tieto nové informácie dať do tejto simulácie a znova sa pozrieť na to, aký dopad pri týchto nových trendoch by mohlo mať obdobie nízkych sadzieb na finančnú situáciu bánk, a celkovo sa ukazuje, že ten dopad by mohol byť miernejší, ako sme ukázali v novembri, a celkovo vidíme ten dopad na úrovni 10 až 20 % ziskovosti bankového sektora. To, čo sa ale nemení, je dopad alebo odlišný dopad podľa veľkosti bánk. Už v novembri sme vám ukazovali, nakoľko odlišné sú tie dopady, a v podstate aj táto simulácia potvrdila, že aj v tom stresovom scenári alebo v scenári poklesu sadzieb a znižovaní objemu rastu úverov, tak veľké banky by si mali udržať naďalej pomerne dostatočnú ziskovosť, ktorá bude pravdepodobne na úrovni európskych bánk, ale v prípade malých bánk a stredne významných bánk pravdepodobne tá

ziskovosť pôjde podstatne nižšie. Čiže tam sú tie dopady podstatne výraznejšie. Dobré, ďalej by som krátko prešiel ostatné trendy a riziká, za veľmi dôležitú časť považujeme aj časť regulácií. Keďže regulácia má veľký dopad na bankový a na finančný sektor, ukazujú sa, že ten dopad tých rôznych regulačných legislatívnych opatrení na bankový sektor za posledné obdobie nám stúpol, v správe sme sa pokúsili kvantifikovať, aký podiel tu máme v ziskovosti, ukazuje sa, že za rok 2016 všetky tie regulačné opatrenia, rôzne odvody a poplatky v podstate boli na úrovni 20 % celkovej ziskovosti bankového sektora. Pri malých a stredných bankách to tvorilo až tretinu zisku bankového sektora. Čiže tie priame dopady sú pomerne významné. Takisto by som chcel spomenúť, že na konci roka 2016 Európska komisia otvorila alebo prišla s revíziou dvoch veľmi dôležitých smerníc, jedna je o kapitálových požiadavkách, druhá je o rezolučných požiadavkách - sú to veci, ktoré môžu mať veľký dopad na stabilitu finančného sektora na Slovensku, keďže niektoré návrhy čiastočne oslabujú pozíciu dcérskych spoločností a smerujú k tomu, že kapitálové, prípadne likvidné požiadavky nemusia byť na úrovni dcérskej spoločnosti, ale na úrovni materskej spoločnosti. Čiže túto oblasť pozorne monitorujeme a snažíme sa na to aktívne vplývať. Veľmi krátko k trendu možného rastu úrokových sadzieb, keďže o tejto téme sa debatuje. Debatuje sa na mnohých úrovniach, je to prítomné už aj na finančných trhoch hlavne v Spojených štátoch amerických, čiže snažili sme sa v našej správe pozrieť na to, ak by došlo k prípadnému nárastu sadzieb, ako by reagoval finančný trh. Čiže jednak sme sa pozreli, ako by reagovali dlhopisové fondy, keďže tie sú najcitlivejšie na možný nárast úrokových sadzieb, tam nám ako viac citlivejšie vychádzajú hlavne dlhopisové fondy v druhom, v treťom pilieri dôchodkového sporenia a takisto pri kolektívnom investovaní. Tiež veľmi dôležitý dopad je na klientov bánk. To znamená, klienti, či už sú domácnosti, podniky majú úvery, ktoré majú určitú fixáciu úrokových sadzieb, a podľa toho vlastne môžeme vidieť aj dopad na banky a na klientov týchto bánk. Čo je pozitívne pri domácnostiach, je, že za posledné roky sa nám priemerná fixácia úrokových sadzieb pri úveroch na bývanie posúvala. Čiže ešte pred niekoľkými rokmi, myslím, že to bolo v roku 2012, asi 40 % nových úverov malo fixáciu do 1 roka, teraz do 1 roka je ich už len asi 15 %, čiže je tam výrazný posun k fixácii na úrovni 3 rokov. Znamená to, že ak stúpnu úrokové sadzby, tak ten dopad bude posunutý práve na to obdobie 3 rokov. Tiež sme sa pozerali na to, akým spôsobom, ak dôjde k nárastu sadzieb, trhových sadzieb, to znamená medzibankový trh alebo štátne dlhopisy, akým spôsobom sa to môže prejaviť na klientských sadzbách. Ukazuje sa, že ten vzťah je pomerne jasný a priamočiary hlavne pri podnikových úveroch, to znamená, ak stúpnu sadzby, pravdepodobne v plnej miere sa to hneď a v rovnakej výške pravdepodobne premietne do podnikových sadzieb. Ukazuje sa, že

ten vzťah je podstatne komplikovanejší pri domácnostiach. Ešte do roku 2012 platil pomerne jasný vzťah, ak stúpili medzibankové sadzby, menili sa hneď úrokové sadzby na úveroch na bývanie alebo ak stúpili štátne dlhopisy, tak hneď sa to menilo pri dlhších fixáciách, pri úveroch na bývanie, tento vzťah ale od roku 2012 nám výrazne zoslabol, čo naznačuje, že konkurencia je stále dominantnejším faktorom pri určovaní úrokových sadzieb. To znamená, ak by aj došlo k nejakému nárastu úrokových sadzieb, tak je pravdepodobné, že tá konkurencia by mohla tlmiť tento rast. Aspoň to naznačujú výsledky týchto simulácií. Veľmi krátko k úverovaniu podnikov – na začiatku roka 2017 sa trend zintenzívnil, to znamená, videli sme vyššie rasty úverov, čo do veľkej miery súvisí práve s pozitívnym ekonomickým vývojom a obdobím nízkych úrokových sadzieb. Dominantne rástli hlavne úvery priemyselným podnikom a takisto komerčným nehnuteľnostiam. Veľmi krátko k odolnosti finančného sektora – konsolidovaná ziskovosť nám medziročne klesla. Konsolidovaná znamená, že nepozeráme len na individuálne banky, ale pozeráme aj na ich dcérske spoločnosti, čiže medziročne klesla o necelé 2 %, ak by sme zobrali tie pomerne známe už mimoriadne vplyvy, ako bola Visa alebo vyplácanie dividend, tak medziročne by ziskovosť klesla až o 15 %. Veľmi dôležitý je znova vývoj úrokových príjmov, tie nám medziročne klesli asi o 6 %. Tu by som sa možno pristavil trochu pri tom grafe, kde máte možnosť vidieť, že úrokové príjmy klesajú vo väčšine štátov, čo súvisí s politikou nízkych úrokových sadzieb, ale to tempo alebo miera je podstatne výraznejšia na Slovensku. Či už to porovnáme s regiónom, kde sa Slovensko nachádza, alebo s celou eurozónou. A podobne simulácie naznačujú, že úrokové príjmy by mali ísť v najbližších rokoch smerom dole. V prípade kapitálovej primeranosti nedošlo k nejakej výraznej zmene, kapitálová primeranosť stagnuje, čo je pre nás dôležité, že v porovnaní s európskym priemerom sa dostávame pod úroveň priemeru, to znamená, kým v Európe je tendencia skôr k rastu primeranosti, u nás je skôr tendencia k nejakej stagnácii, pričom do veľkej miery je to spojené práve s dividendovou politikou. To znamená, zisky, ktoré boli vytvorené za posledné roky, do veľkej miery sa vyplatili formou dividend a len malá časť ostala vo forme kapitálu v našich bankách. Dobré, na záver veľmi krátke zhrnutie - pokúšal som sa to rozdeliť do nejakých hlavných rizík, čiže tak ako máte v tých prílohách, ktoré sme vám ukázali, tým hlavným rizikom je určite rast úverov domácnostiam a s tým spojené určité nerovnováhy, týka sa to hlavne rastúcej zadlženosti domácností a väčšej citlivosti na možné negatívne šoky. Veľmi dôležité je aj prostredie nízkych sadzieb, vplyv na ziskovosť a vôbec udržateľnosť biznis modelu domácich bánk, takisto zmeny v regulácii - a prirodzene pre takýto malý bankový sektor a malú

ekonomiku, aj makroekonomická situácia. Takže dámy a páni, to je z našej strany všetko a nech sa páči.

Andrej Horváth, TA3

Dobrý deň, spomínali ste teda, že sprísnilí sa podmienky poskytovania hypotekárnych úverov – už ste viackrát avizovali, že pôjdete touto cestou aj pri spotrebných úveroch. Pri tých hypotekárnych sa napríklad začali posudzovať viac výdavky tých klientov alebo má tam ostať nejaký 10-percentný vankúš a tak ďalej – viete už naznačiť pri tých spotrebiteľských úveroch, ako sa budú tie podmienky meniť – aspoň nejak naznačiť? Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

O tejto téme ešte diskutujeme, čiže asi nechceme ešte veľa toho naznačovať, ale čo je dôležité – znova veľká časť toho, čo bude v opatrení, bude prenesená z odporúčania z roku 2014. Čiže to je podobné ako pri úveroch na bývanie – čiže to, čo dobre funguje, prenesieme do toho opatrenia, aby to bola povinnosť pre všetky inštitúcie, prípadne sa niektoré veci ešte doplnia.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Nebudeme hovoriť o konkrétnych parametroch, ale napríklad určite bude zaujímavé, že budeme chcieť tých klientov rozdeliť na tých, ktorí už nejaký úver majú, a tých, ktorí ešte nie sú veľmi preúverovaní. Takže tam by mal byť nejaký rozdiel pri tom posudzovaní. Čiže určite budeme brať do úvahy aj to, že do akej miery je už tá konkrétna domácnosť zadlžená.

Rado Tomek, Bloomberg

Mohol by som poprosiť možno detailnejší komentár k situácii na trhu nehnuteľností? A keď vyšli posledné štvrťročné dáta, tak tam v tom reporte sa operovalo slovami – približujú sa do rizikovej zóny – myslím, alebo takéto niečo - najmä ceny bytov. Tu ste nerovnováhu na trhu nehnuteľností vypíchli medzi tie červené rizikové faktory – či by ste mohli to nejakým spôsobom skomentovať – čo znamená tá nerovnováha v tom kontexte. Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ja som chcel povedať len toľko, že primárne trh nehnuteľností nie je core-biznis Národnej banky, Národná banka sa nezaobrá trhom nehnuteľností. Ale samozrejme, že sprostredkovane ho sleduje a upozorňuje najmä pokiaľ sa nám vyskytujú nejaké nerovnováhy. Pokiaľ sme hovorili o tom náraste cien nehnuteľností – u bytov sme hovorili o 12 %

medziročne – ale je možné ešte aj urobiť porovnanie s predkrízovým obdobím, napríklad s rokom 2008 – a u tých bytov ešte stále nie sme na tej úrovni, tam nám ešte 3 % chýbajú – alebo u domov dokonca 15 %. Takže to je také veľmi základné porovnanie, ktoré je možné urobiť. Bolo povedané – alebo neviem, či to bolo povedané – ale určite v správe sa to hovorí, že my v najbližšom období očakávame už isté zmiernenie tých tlakov a nerovnováh, ktoré by mali byť spôsobené viacerými faktormi, predovšetkým prvý taký dôležitý faktor bude istý vplyv aj našich opatrení na to, aby sa obozretnejšie poskytovali ľuďom úvery. A takisto sledujeme – alebo jeden z tých faktorov tam bol aj, že aká je dostupnosť tých nehnuteľností – dneska sa predávajú viac-menej nehnuteľnosti na papieri, ale tento stav sa bude postupne korigovať a budú sa vyskytovať nehnuteľnosti alebo ponuka na strane nehnuteľností by mala stúpať podľa tých poznatkov, ktoré tam máme. No a teraz vám môže Marek ešte doplniť ešte, pokiaľ má...

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

No, rozmýšľam či ešte niečo doplniť, ale mám pocit, že všetko asi bolo povedané.

Rado Tomek, Bloomberg

Lebo tam predsa len hovoríte – stredné až silné riziko – a teraz z toho, čo ste hovorili, tak neviem – človek by usúdil, že to zďaleka ešte nie je až také horúce – podľa vašich posledných slov teraz.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

No, ono stredne silné riziko znamená to – a to vlastne sa píše v iných častiach v správe – že to prepojenie medzi tým bankovým sektorom a trhom nehnuteľností rastie. To znamená – akonáhle dávate viacej úverov, to prepojenie je stále väčšie a pokiaľ dôjde k nejakej negatívnej situácii na trhu nehnuteľností, tak môže tam existovať určitý dopad na bankový sektor. A zároveň platí to, čo je na tomto slide – čiže ak vám v nejakom relatívne krátkom období poklesne počet bytov, ktoré sú k dispozícii na sekundárnom trhu, tak je to znak určitej nerovnováhy. Ak vám stúpne cena nehnuteľností medziročne o 12 %, čo – ako som povedal – pre rokom to bolo ešte len 6-7 % - to je znak nerovnováhy. Ono ináč v tejto oblasti je veľmi ťažko čakať nejaké presné, exaktné veci – to znamená, že vám presne poviem – že sme v bubline, nie sme v bubline – ono ak sa aj pozriete na tú teóriu – vôbec tí experti, ktorí už niečo v tej oblasti urobili – väčšinou neviete, či ste v bubline. Väčšinou zistíte až keď už tá bublina praskla – a poviete – áno, bola tu nejaká bublina. Ale našou snahou je pozeráť na tie

trendy, identifikovať to a v primeranej miere na to reagovať. Ale hovorím – nejaké presné hodnotenie je veľmi, veľmi náročné dávať.

Jana Trebulová, denník Sme

Prosím vás, viete už nejako vyhodnotiť dopady toho opatrenia z marca – nakoľko stále sa tu vlastne opakuje, že to zadlžovanie je veľké, že nejako sa nám to nedarí zmenšovať – že či to opatrenie nejakým spôsobom pomohlo – alebo prípadne či očakávate, že neviem – od júla alebo od augusta, nepamätám si už ten dátum – keď sa má zvýšiť tá rezerva ľudí, že či aj to ako keby prispeje k tomu, aby sa tá situácia nejakým spôsobom zlepšila, aby viacej rozmýšľali nad tým, že či si berú úver, či si požičiavajú peniaze. A potom druhá vec – tam ste spomínali tlak na zmierňovanie tých úverových štandardov – len ma zaujíma, že máte skúsenosť, že banky nejakým spôsobom možno obchádzajú to opatrenie a snažia sa čo najviac možno vyjsť tým klientom v ústrety a proste poskytovať im ten úver, aj keď asi nie je klient natoľko bonitný? Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

Dobre, najprv k tomu opatreniu – keď si pamätáte, keď sme predstavovali to opatrenie a mali sme také neformálne stretnutie, ale potom bola tlačová konferencia – tak sme hovorili, že tieto opatrenia by nemali sekať ten trh. To znamená – my len zastavujeme nejaké trendy. To znamená, že skôr ideme po nejakých najrizikovejších klientoch, čiže neočakávame nejaký výrazný dopad tohto opatrenia na trh. Čiže to sme tvrdili a to platí stále – to znamená – my sme predstavili nejaké hraničné, povedal by som – nejaké krajné hranice, cez ktoré by klienti nemali prejsť – a to bolo naším cieľom. Čiže cieľom bolo skôr hľadať nejaké také – alebo redukovať nejaké štrukturálne riziká, ktoré existovali na tom trhu. Predpokladáme, že to opatrenie sa prejaví, to znamená – hlavne ako nabehne tá finančná rezerva na 20 %, tak pravdepodobne by sa to malo nejakým spôsobom prejavíť. Ale ako sme už hovorili vtedy aj teraz – neočakávame nejaký dramatický dopad tohto opatrenia na trh úverov na bývanie. A čo sa týka tej druhej otázky – tlak na zmierňovanie štandardov a či vidíme nejaké obchádzanie – ten tlak na zmierňovanie netreba chápať, že banky obchádzajú, keďže tie pravidlá sú jasne dané, ale skôr to, čo som naznačoval – to znamená – my sme nastavili nejaké hraničné situácie a banky sa v rámci toho môžu pohybovať. A tam, v rámci tých možností, ktoré banky majú, tak vzhľadom na tú konkurenciu, ktorá tu existuje, tak ten tlak na zmierňovanie tam neustále existuje. Ale je to v rámci tých možností, ktoré banky majú.

Tatiana Jančaríková, Reuters

Ďakujem pekne, mohli by ste bližšie opísať tie stress-testy, ktoré ste robili pre naše banky? Stresové testovanie spomínate v tej prezentácii, čiže aké presne boli tie scenáre negatívne? A teda všetky tie scenáre všetky banky prežili ak som to správne pochopila. A ešte sa chcem spýtať – koľko tých dividend si tie banky za minulý rok vyplátili z celého zisku za Slovensko? Ste to spomenuli, že to budú musieť obmedziť – neviem, či tie dáta máte teraz niekde aktuálne. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

Práve hovoríme o tej druhej otázke – ten 2016 ešte nie je úplne - povedal by som - na konci, to znamená – banky ešte robia rozhodnutia. A tá prvá otázka k stresovému testovaniu – stresované testovanie je veľmi podrobne rozobrané hlavne v analýze slovenského finančného sektora za rok 2016, čiže tam nájdete všetky popisy tých scenárov.

Tatiana Jančaríková, Reuters

To je spreď mesiaca?

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni v NBS

Áno, presne – tuto v podstate je len iba jedna časť, nejaká malá kapitola, ktorá len popisuje tie hlavné výsledky. Ale ten hlavný záver je taký, že znova – banky boli odolné, akurát je tam väčšia citlivosť na tie scenáre. Čiže potreba možného kapitálu, ktorý potrebujú doplniť v prípade nejakých stresových scenárov je trochu väčšia ako to bolo pred rokom.

Martina Kláseková, Trend

Mňa by predsa len zaujímalo, keby ste mohli ešte bližšie skomentovať alebo nejako sa vyjadriť ako vnímate tie súčasné rozhodnutia o tom rozdelení dividend bánk, ktoré ich už uskutočnili v tomto roku – ako to vnímate? Je to podľa vás v poriadku alebo už to mohlo byť možno nejaké také sprísnenejšie aj v tomto roku? A ako by sa to celé mohlo zmeniť s ohľadom na to zvýšenie kapitálového vankúša, ktoré naznačujete, že by ďalšie mohlo prísť. Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ja poviem k tomu všeobecne – banky a v tomto prípade hovoríme o akcionároch bánk, ktorí rozhodujú o rozdelení zisku – musia prihliadať na to, aká kapitálová požiadavka je daná

konkrétnej individuálnej banke a to na obdobie celého roka dopredu. Je obsahom takzvaných SREP rozhodnutí, čiže nejde len o nejaký ten pilier I, ale pilier II, vankúše, všetko dohromady napočítané – z čoho nám vychádza tá individuálna požiadavka pre každú banku a v podstate tá komunikácia, ktorá tam prebieha aj s dohľadom je o tom, či napríklad v auguste alebo v januári budúceho roka nemôže dôjsť k tomu, že ten kapitál, ktorý tam bude v danom čase projektovaný dopredu, bude nedostatočný oproti tej požiadavke. Takže toto sa tam vlastne deje a tomuto musí byť podriadené to rozdelenie zisku a výška dividendy, ktorá sa vypláca a všeobecne môžem povedať, že v niektorých bankách sa to už prejavilo, že tá výplata nie je taká, kde to bolo v minulosti. Vo všeobecnosti môžem povedať, že dohľad to vidí naozaj veľmi nerád, ak je vyplácaná stopercentná dividenda alebo nebodaj aj viac. Takže táto tendencia, ktorá tu v minulosti bola na trhu, už dnes nebude a budeme tam vidieť tendenciu skôr opačne a budeme tam vidieť naozaj aj detailné rokovania o štruktúre toho kapitálu na celý ten rok dopredu v nasledujúcom období, predtým ako akcionár rozhodne o rozdelení dividendy.

Martina Solčányiová, hovorkyňa NBS

V prípade, že nie sú ďalšie otázky, tak ďakujem za účasť, dovidenia.